

КВНЗ «Харківська академія неперервної
освіти»

Український художник Костянтин Трутовський

Методичний кейс

до 200-річчя від дня народження

Зоя Жеребкіна, завідувач бібліотеки,
Ганна Павлова, бібліотекар

***Костянтин Олександрович
Трутовський*** — український
художник-живописець і графік,
друг Тараса Шевченка, ілюстратор
його поезій, а також творів Миколи
Гоголя, Марка Вовчка та інших
українських письменників,
член Королівської бельгійської
спілки акварелістів.

9 лютого 1826—29 березня
1893

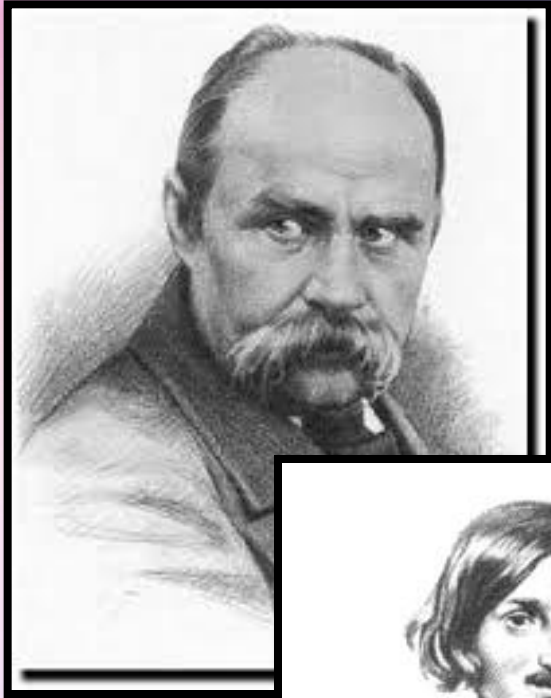
Життєпис

У дитинстві **Костянтин Трутовський** виховувався в родинному маєтку свого батька, **Олександра Івановича**, у слободі Попівка-Семенівка на Харківщині (*тепер с. Попівка Краснопільського району Сумської області*).

Саме тому українські мотиви стали провідною темою творчості видатного художника.

Життєпис

Знайомство з Тарасом Шевченком, його творчістю, творами Миколи Гоголя допомогло **Костянтину Трутовському** відчувати себе справжнім українцем.

Життєпис

Метою художньої творчості **К. О. Трутовського** було зображення звичайного життя українського селянства тодішньої Слобожанщини – життя, що невблаганно зникало під впливом русифікаторської політики російського царату та зламу старих патріархальних традицій українського народу.

ЖИТТЄПИС

Усі свої українські картини художник мріяв об'єднати у два великих цикли — «*Альбом сцен українського життя*» (акварелі) та «*Живописна Україна*».

Життєпис

Картини **Костянтина Трутовського** зберігаються в Національному художньому музеї України та в різних музеях світу.

Національний художній музей
України

Помер *Костянтин Трутовський*
17 березня 1893 року в маєтку своєї
матері

на Східній Слобожанщині.

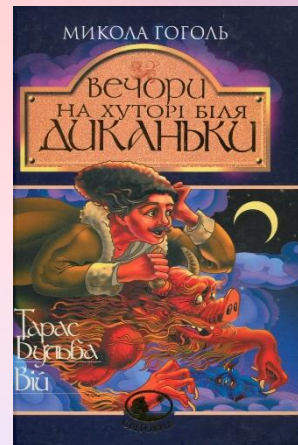
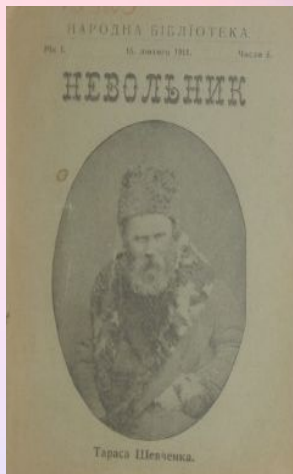
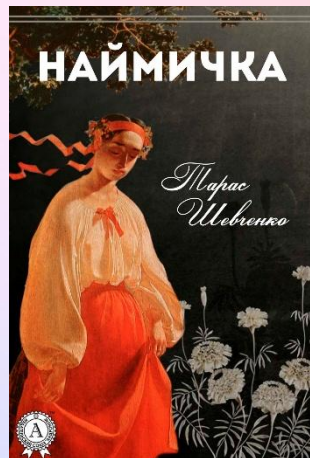
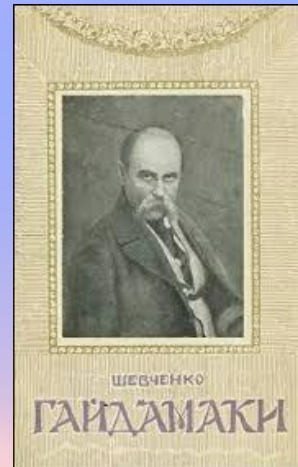
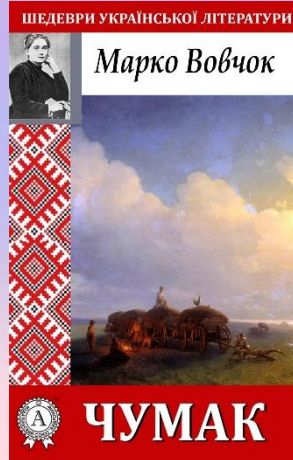
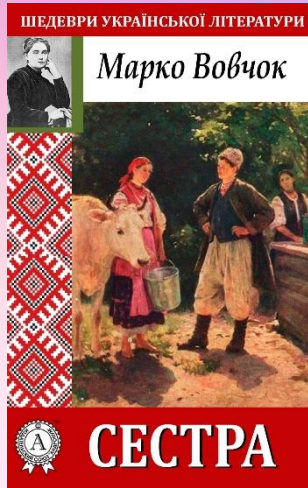
Похований в *Обоянському*
Богородицько-Знаменському
чоловічому монастирі.

На жаль, у 1924 році більшовики
зруйнували цей монастир разом
із цвинтарем.

Обоянський
Богородицько-Знаменський
чоловічий монастир

Творчість

Костянтин Трутовський
відомий
як **ілюстратор** таких творів:
«Сестра», «Чумак» (1860) **Марка Вовчка**;
«Наймичка», «Гайдамаки» (1886),
«Невольник» (1887) **Тараса Шевченка**;
повістей **Миколи Гоголя** —
«Вечори на хуторі поблизу Диканьки», «Страшна помста» (1874), «Сорочинський ярмарок», «Вечір під Івана Купала» (1876) та інших.

Творчість

Численні жанрово-ілюстративні олійні картини, акварелі з української тематики: *«Жінка з полотном біля струмка»* (1864),

«Колядники на Україні» (1864),
«Повернення з ярмарку в сільській Україні» (1868),

«Білять полотно» (1874),
«Шевченко-кобзар над Дніпром» (1875),

«На кладці» (1881), *«Покинена»* (1881),
«Дівчина зі снопами» (1881),
«Сорочинський ярмарок» (1881),
«Весільний викуп» (1881),
«Біля тину» (1886).

Творчість

К.Трутовський. Сліпий бандурист

Малюнки художника:
«Пан і козачок»,
«П'яний поміщик»,
«Шевченко в козачках».
Автолітографії:
«Бандурист» (1860),
«Лірник» (1860).

Творчість

Картина «***Тарас Шевченко з кобзою над Дніпром***» (1875) відома також під назвами «**Кобзар над Дніпром**» або «***Кобзар на Дніпрі***».

На картині зображено *Тараса Шевченка*, який сидить на поваленому стовбурі великого дерева, притуливши до себе велику кобзу. За його спиною — дніпрові схили, а праворуч від нього — *Дніпро* тече велично під своїми горами.

Творчіс ть

І наче відразу впізнаєш в оцій могутній фігурі *Тараса Григоровича*, але водночас здається, що нібито це простий український селянин, працівник і хлібороб, який увечері, стомлений після щоденної праці, прийшов у своїй звичайній одежі — шароварах і білій сорочці, свитці та чоботах, а ще зі смушковою шапкою на голові — на високий берег *Дніпра* зі своєю подругою-кобзою і зараз, трохи відпочивши, ударить по струнах і заспіває сумні українські пісні.

Душу українського народу, душу *Тараса Шевченка* зміг показати у своїй картині *Костянтин Трутовський*.

Творчість

В основу картини «***В місячну ніч***» покладено простий, дещо забавний і глибоко поетичний сюжет: двоє святково вдягнених дівчат із лукавими посмішками на обличчях відпихають від берега річки чи ставка човен, у якому заснув молодий вродливий хлопець.

Зображена сцена відбувається на тлі майстерно написаного художником пейзажу.

Яскраве зеленкувато-сріблясте місячне світло вихоплює з темряви частину фронтона типової української хати з двома цятками вікон, відблисками грає на сорочках дівчат і хлопця.

Творчість

У картині все *живописне*: і стрункі постаті дівчат, і хатина зі світлими вогниками віконець, і темні силуети дерев на тлі освітленого блідим місяцем небесного простору.

Дослідники творчості **К. О. Трутовського** відзначають спорідненість цього твору з українськими повістями *Миколи Гоголя* та з пейзажами *Архипа Куїнджі*, у яких із такою ж художньою силою опоетизовано чарівні українські ночі.

Творчість

У картині «**Весільний викуп**» продумано згруповані персонажі, правдиво передано їхні пози, жести, вдало підібрано типаж.

Зокрема, яскраво написані постаті молодиці та двох дівчат у правій частині полотна, дівчини-підлітка з глечиком і решіткою в руках, а особливо літнього селянина, який, тримаючи в руці чарку, вимагає викуп за молоду.

Творчість

Як і в багатьох інших творах **Костянтина Трутовського**, важливим компонентом у цій картині є пейзаж.

Художникові вдалось успішно вирішити просторову перспективу, майстерно зобразити вдалині село, що потопає в зелені дерев, сповнити картину повітрям, правдиво передати перехідний стан природи — наближення теплого літнього грозового дощу.

Творчість

«Хворий» — один із найдраматичніших творів у живописній спадщині **К. О. Трутовського**.

З картини постає сповнений глибокого трагізму образ смертельно хворого молодого селянина, за яким доглядає його старенька сліпа мати.

Навпомацки, тримаючись однією рукою за піч, вона поволі наближається до ліжка з горнятком в іншій руці.

Трагізм зображеної сцени підсилюється деталями інтер'єру: у хаті майже відсутні меблі, на єдиному, збитому з дощок ослоні стоїть старе погнуте відро, лежать кілька картоплин і якесь лахміття.

Творчість

На догляд старої залишене й маленьке дитинча.

Заплакане, воно безпорадно стоїть посеред хати.

Кожна деталь у картині ретельно вивірена й несе в собі важливе смислове навантаження.

Важливу роль у творі відіграє світло. Проникаючи через невеличке віконце в глибині композиції, воно вихоплює з напівтемряви тісної кімнати постать хворого, акцентуючи на ній увагу глядача.

Творчість

Ще гострішою за своїм соціальним спрямуванням є картина **«Збирання недоїмок на селі»**, у якій відтворено характерне для пореформеної доби явище — класове розшарування села.

Дія відбувається в просторій хаті сільського багатія. Художник згрупував персонажів за принципом контрасту: помістив на чільному місці за столом представників сільської влади та протиставив їм постаті знедолених селян.

Творчість

Троє з персонажів — двоє чоловіків і одна жінка — стоять перед столом на колінах, очевидно, випрошують відстрочку платежу.

Однак їхні сподівання марні: один із представників влади знущально сміється над нещасними.

Майже всі персонажі наділені індивідуальними характеристиками, відзначаються природністю поз, жестів, міміки.

Художник майстерно виділив світлом образи, які несуть у собі найважливіше смислове навантаження, і сховав у тінь усе другорядне.

Костянтин Олександрович Трутовський намагався зберегти хоча б на своїх полотнах величний світ української духовності, який швидко зникав під впливом невблаганних обставин.

На його картинах так різко відчувається і тихий сум за тією гармонією, що мала зникнути, і наліт затишного, сентиментального романтизму.

Творчість **Костянтина Трутовського** користувалася великою популярністю, мала значний вплив на українських художників:

Сергія Васильківського, Івана Іжакевича, Миколу Пимоненка, Опанаса Сластіона та інших.

Методичний кейс

Тематичні матеріали:

- Байцар А. Україна на картинах українського художника Костянтина Трутовського. URL:
https://baitsar.blogspot.com/2017/12/blog-post_9.html
- Бордунова Н. Презентація на тему «Творчість К. Трутовського». URL:
<https://naurok.com.ua/prezentaciya-na-temu-tvorchist-k-trutovskogo-108144.html>
- Ляшенко Т. Інформація про Костянтина Трутовського. *На Урок*. URL:
<https://naurok.com.ua/informaciya-pro-konstyantina-trutovskogo-412184.html>
- 100 великих діячів культури України. ТРУТОВСЬКИЙ КОСТЯНТИН ОЛЕКСАНДРОВИЧ (1826 – 1893). URL:
<https://uahistory.co/book/100-great-figures-of-ukrainian-culture/44.php>

Відеоогляд:

- Костянтин Трутовський. Україна у картинах видатного художника. Найкращі, найцікавіші картини майстра. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TTV3k-bOVIY>
- Костянтин Трутовський – майстер побутового жанру. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rxpTzwY1zAw>
- Костянтин Трутовський – український художник-живописець і графік, друг Тараса Шевченка: <https://www.youtube.com/watch?v=xld074LUdbo>
- Леся Толстова про картину Костянтина Трутовського «Чумак» на виставці «Помічник, супутник, друг». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PKR99PJQwHM>
- Художник Костянтин Трутовський. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VUn2iTVLfs>

Використані джерела:

- Трутовський Костянтин Олександрович. URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D1%83%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9A%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8F%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
- 1826 – народився Костянтин Трутовський, художник.
Український інститут національної пам'яті. URL:
<https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lyuty/9/1826-narodyvsya-kostyantyn-trutovsky-hudozhnyk>

Відвідайте сайт Харківської академії неперервної освіти

<http://edu-post-diploma.kharkov.ua/>

Із метою інформаційно-методичної підтримки педагогічних і бібліотечних працівників Харківщини на сайті створено розділ «Бібліотека», який поділяється на підрозділи: *Видання Академії, Підручники та Шкільні бібліотеки.*

- У цих підрозділах можна знайти інформацію:
- про надходження підручників до області;
 - рекомендації щодо відбору підручників;
 - кейси матеріалів методичних вебсемінарів, які розкривають систему роботи шкільних бібліотек в умовах дистанційного навчання та воєнного стану;
 - щомісячні Календарі знаменних і пам'ятних дат:

Підписуйтесь на YouTube-канал бібліотеки Харківської академії неперервної освіти

Шукаєте натхнення чи нові ідеї для шкільної бібліотеки?
YouTube-канал *бібліотеки Харківської академії неперервної освіти* —
простір, де досвід перетворюється на відеоформат.

Що ви знайдете на каналі:

✓ буктрейлери, слайд-шоу, презентації, віртуальні виставки до знаменних
дат
і подій, багато корисних і цікавих матеріалів.

Підписуйтесь, щоб не пропустити актуальні оновлення для вашого
професійного портфоліо!

 <https://www.youtube.com/channel/Uctl32PsIt90H0bYwdY-T8rw>

Дякуємо за увагу!